

Endgame Virtuoso Anatoly Karpov
Tibor Karolyi & Nick Aplin

مهارت‌های شگفت‌انگیز کارپف در آخربازی

۱۰۵ آخربازی بی نظیر از کارپف

تیبور کارولی، نیک آپلین
ترجمه: سعید یوسفی

مهارت‌های شگفت‌انگیز

کارپف در آخربازی

تیبور کارولی
نیک اپلین

ACHMAZ

ترجمه
فروشگاه تخصصی شطرنج
سعید یوسفی

WWW.ACHMAZSTORE.IR

انتشارات شباهنگ

■ سرشناسه: کارولی، تیبور، Karolyi, Tibor ■ عنوان و نام پدیدآورنده: مهارت‌های شگفت‌انگیز
اناتولی کارپف در آخربازی / تیبور کارولی، نیک آپلین؛ ترجمه سعید یوسفی ■ مشخصات نشر:
تهران، شباهنگ، ۱۳۹۵. ■ مشخصات ظاهری: ۳۲۰ ص: نمودار
ISBN 978-600-130-147-6

■ وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا
■ یادداشت: عنوان اصلی: Endgame Virtuoso Anatoly Karpov. ■ موضوع: شطرنج
— وسطبازی ■ موضوع: Chess--Endgames ■ شناسه افزوده: آپلین، نیک ■ شناسه
افزوده: Aplin, Nick ■ شناسه افزوده: یوسفی، سعید، ۱۳۵۷ -، مترجم
■ رده‌بندی کنگره: ۹ ۱۳۹۵ م ۲ ک ۱۷ / ۱۴۵۰ GV ■ رده‌بندی دیویی: ۷۹۴/۱۲۴
■ شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۷۹۳۳۲

ACHMAZ

فروشگاه تخصصی شطرنج

انتشارات شباهنگ

مهارت‌های شگفت‌انگیز کارپف در آخر بازی

تیبور کارولی، نیک آپلین

| ترجمه سعید یوسفی | صفحه‌آرایی شهرام فرجی | لیتوگرافی زیتون |
| چاپ اول ۱۳۹۵ | چاپخانه جمالی | صحافی مهرگان | شمارگان ۱۰۰۰ جلد |
| شابک ۶-۱۴۷-۱۳۰-۶۰۰-۹۷۸ |

حق چاپ محفوظ است

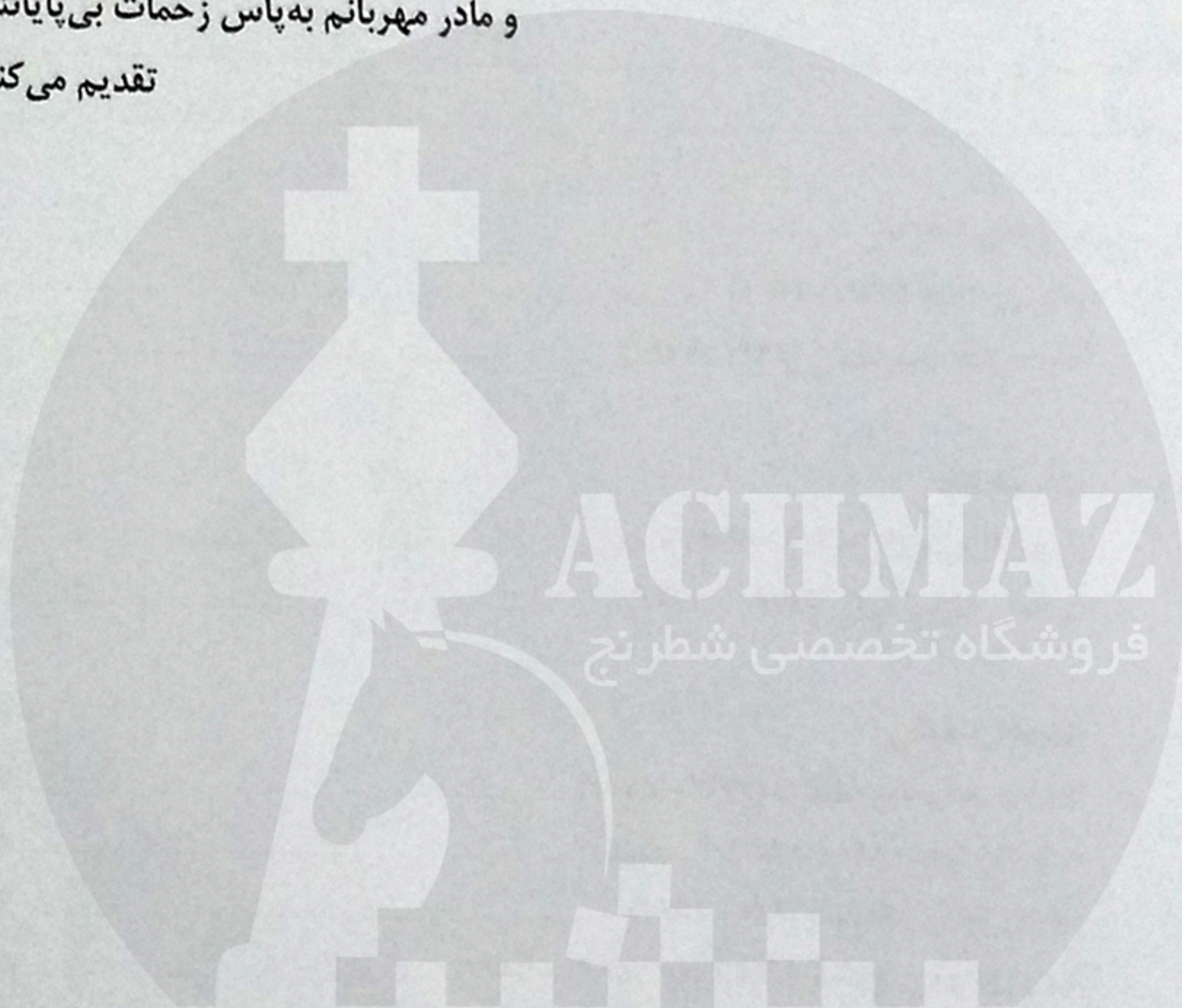
فروشگاه انقلاب خیابان انقلاب، پلاک ۱۱۹۲ تلفن ۶۶۴۹۱۰۹۸
فروشگاه فروردین خیابان انقلاب، خیابان فروردین، ساختمان ناشران، پلاک ۱۶ تلفن ۶۶۴۱۳۱۷۵
دفتر مرکزی خیابان انقلاب، خیابان شهدای ژاندارمری، پلاک ۴۹
تلفن ۶-۶۶۹۶۴۲۳۵ فاکس ۶۶۴۶۰۳۶۵

ترجمه این کتاب ارزشمند را با فروتنی بسیار به

روح بزرگوار پدر عزیزم که مظهر کار و تلاش بود

و مادر مهربانم به پاس زحمات بی‌پایانش

تقدیم می‌کنم.

WWW.ACHMAZSTORE.IR

فهرست

۷	مقدمه مترجم
۹	مقدمه مولف
	بخش اول سال‌های آغازین
۱۱	نخستین گام‌ها (۱۹۶۱-۱۹۶۵)
۳۶	آغاز مسابقات بین‌المللی (۱۹۶۶-۱۹۶۸)
	بخش دوم سفر به قله
۴۷	نتایج کلاس جهانی (۱۹۶۹-۱۹۷۲)
۸۸	در مسیر عنوان جهانی (۱۹۷۳-۱۹۷۴)
	بخش سوم قهرمانی جهان
۱۱۷	نخستین سال‌های سلطنت (۱۹۷۵-۱۹۷۷)
۱۴۹	حکمرانی دوم (۱۹۷۸-۱۹۸۰)
۲۰۴	سومین دوران سلطنت (۱۹۸۱-۱۹۸۳)
۲۳۵	اولین رویارویی دوجانبه با کاسپاروف (۱۹۸۴-۱۹۸۵)
	بخش چهارم سال‌های بعد
۲۵۹	مبارزه با کاسپاروف (۱۹۸۶-۱۹۸۷)
۲۸۱	سال‌های پرثمر (۱۹۸۸-۱۹۹۰)
۳۱۵	سخن آخر
۳۱۶	دسته‌بندی آذربازی‌ها
۳۱۸	فهرست بازی‌ها و حریفان

مقدمه مترجم

این اثر ترجمه‌ای از کتاب Endgame Virtuoso Anatoly Karpov است که توسط تیپور کارولی و نیک اهلین تألیف و به وسیله انتشارات معروف New In Chess در سال ۲۰۰۷ به چاپ رسیده است.

کارولی نویسنده اصلی کتاب سابقه مربیگری پتر لکو و یودیت پولکار را در کارنامه‌ی خود دارد. این کتاب در سال ۲۰۰۷ برنده جایزه کتاب سال شطرنج گاردین (روزنامه ملی انگلستان) شده است.

بخش قابل توجهی از منابع موجود در تاریخ ادبیات شطرنج به آخربازی اختصاص یافته است چرا که به اعتقاد اغلب صاحب‌نظران، فراگیری آخربازی از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. اما بخشی از این منابع از بقیه متمایز است و دلیل این تمایز نحوه پرداختن به موضوع و استفاده از مطالبی است که از نظر کیفیت و اهمیت جایگاه بالایی دارد. کتاب بطور تقریبی تمام دوران فعالیت شطرنجی کارپف از یک بازیکن سطح ۳ تا قهرمانی جهان و بعد از آن را پوشش داده و تمام بازیها بصورت عمیق مورد بررسی قرار گرفته است. نویسنده در بخشی از کتاب مدعی می‌شود یکی از انگیزه‌های تألیف این کتاب، یاری رساندن به بازیکنان جوان است تا بتوانند آخربازی را از شاهکارهای کارپف بیاموزند.

برای پیشرفت بنیادین در شطرنج، مطالعه تخصصی آخر بازی امری اجتناب‌ناپذیر است. از حجم زیاد منابع آخربازی موجود در سطح جهان، تعداد اندکی از آنها به فارسی ترجمه و تعداد بسیار کمی نیز تألیف شده است و همین تعداد اندک نیز، بیشتر بر مفاهیم تئوریک و فرم‌شناسی استوار است و از تجزیه و تحلیل عمیق شاخه‌های فرعی (عمودی و افقی) خبری نیست. یکی از ویژگی‌های مهم و اصلی این کتاب پر کردن این خلاء است. در این کتاب، مؤلف، با شخم زدن و عمیق شدن در شاخه‌ها، بر غنای کتاب افزوده است. در این کتاب تمام بازیها از مرحله شروع‌بازی آورده شده تا خواننده درک بهتری نسبت به ارتباط شروع بازی و وسط‌بازی با آخربازی‌های ایجاد شده داشته باشد. از مزیت‌های این روش آموزشی این است که خواننده‌ی تیزبین می‌تواند با روش مهندسی معکوس، تغییراتی در شیوه اداره وسط‌بازی و یا اصلاحاتی در سیستم شروع‌بازی ایجاد کند تا به وضعیت‌های برنده در آخربازی مورد نظر برسد. مورد فوق دیگر ویژگی مهم کتاب است که خواننده را در فهم مطالب آخربازی، بسیار عمیق می‌کند. از دیگر مزیت‌های اساسی این کتاب، داشتن تعداد زیادی دیاگرام با عنوان «دیاگرام تحلیلی» است که وضعیت‌های بحرانی و بعضاً کلیدی شاخه‌های فرعی را به‌طور کامل تجزیه و تحلیل می‌کند. چنانچه خوانندگان محترم به‌دقت و به‌صورت عمیق کتاب را مطالعه کنند توانایی ارزیابی سیستماتیک و منظم خیلی از آخربازی‌های پیچیده را پیدا خواهند کرد.

به‌طور خلاصه ویژگی‌های زیر باعث علاقه‌مندی من به ترجمه این کتاب شد:

۱. آنالیز بسیار عمیق شاخه‌ها، برای نمونه می‌توان به بازی‌های ۱، ۱۹، ۴۰، ۵۶، ۶۰، ۸۲ و ۱۰۳ اشاره کرد که هر کدام از آنها بیشتر از ۱۰ صفحه تجزیه و تحلیل شده است.
۲. سطح بسیار بالای بازی‌ها - با توجه به این که کارپف از متخصصین برجسته آخربازی به‌شمار می‌رود، طبیعی است که می‌توان درس‌های زیادی از آخر بازی‌های وی گرفت.

۳. تمامی بازی‌ها از مرحله‌ی شروع بازی آورده شده است و این کمک بزرگی برای بازیکنانی است که قصد دارند به صورت عمیق ارتباط بین شروع بازی و آخر بازی‌ها را بررسی کنند.

بازیکنانی که با پوزیسیون‌های استاندارد و تیبیک آخربازی، آشنایی کامل داشته باشند بهره بیشتری از این کتاب می‌برند. هر چند مطالعه کتاب برای تمامی بازیکنان در هر سطحی توصیه می‌شود.

این کتاب که شامل ۱۰۵ بازی از بهترین آخربازی‌های کاریف است، از سطح علمی بسیار بالایی برخوردار است. یقین دارم این کتاب می‌تواند برای تمام بازیکنان در هر سطحی، فوق‌العاده آموزنده باشد. جهت استفاده راحت‌تر از کتاب، تم‌های مورد استفاده در هر بازی در صفحه ۳۱۷ کتاب جمع‌آوری شده است که با مراجعه به آن می‌توان در موضوع مشخصی، به بازی موردنظر سریع‌تر دسترسی پیدا کرد. ضمناً جهت پیدا کردن سریع بازی‌ها، فهرست بازی‌ها در صفحات ۳۱۸ و ۳۱۹ جمع‌آوری شده است که می‌توان به آن مراجعه کرد.

خوانندگان علاقه‌مند می‌توانند با مراجعه به وبلاگ بنده به آدرس: <http://chesstrm.persianbog.ir> نسبت به دانلود ۴ فایل زیر اقدام کنند:

۱. فایل PDF کتاب اصلی؛ در صورت اشتباه تایپی در شاخه‌ها، می‌توان از این فایل کمک گرفت.

۲. ویدئو توضیحات کارولی (نویسنده) درباره کتاب

۳. ویدئو تفسیر بازی شماره ۴۴ کتاب

۴. ویدئو تفسیر بازی شماره ۸۲ کتاب

فروشگاه تخصصی شطرنج

معرفی تیپور کارولی

کارولی استاد بین‌المللی، نویسنده، مربی و تئوریسین اهل مجارستان در سال ۱۹۶۱ متولد شد. بالاترین ریتینگ اخذ شده وی ۲۴۷۵ در ژانویه سال ۱۹۸۸ است. در سایت آنلاین ICC به‌عنوان مربی شطرنج فعالیت می‌کند. در سایت playchess.com نیز با نام کاربری tkarolyi فعالیت می‌کند.

تمامی حرکاتی اصلی به‌همراه شاخه‌های آن با دقت بسیار، از روی متن اصلی بازبینی شده است، ولی باز هم ممکن است اشتباهات تایپی و ترجمه مشاهده شود. از این‌رو از شطرنج‌بازان و خوانندگان محترم کتاب درخواست می‌کنم هرگونه اشتباه و یا پیشنهاد و انتقادی نسبت به کتاب دارند، به ایمیل من به آدرس saeed.yousef@gmail.com ارسال کنند تا در چاپ‌های بعدی کتاب مدنظر قرار گیرد. بدیهی است مسئولیت هرگونه کاستی و نقصی مستقیماً متوجه اینجانب است. ضمناً جا دارد مراتب قدردانی و تشکر ویژه خود را از دوست عزیزم آقای خلیل حسینی اعلام دارم که برای تهیه و آماده‌سازی کتاب زحمات زیادی را متحمل شدند. امیدوار هستم خواندن این کتاب برای تمامی علاقه‌مندان شطرنج مفید واقع شود. در پایان از مدیر محترم انتشارات شباهنگ جناب آقای احمدزاده عزیز که زحمت نظارت بر چاپ کتاب را برعهده گرفتند، صمیمانه تشکر می‌کنم.

مربی درجه ۲ فدراسیون شطرنج ایران

سعید یوسفی

تأبستان ۱۳۹۵

<http://chesstrm.persianblog.ir>

مقدمه مؤلف

کسب عنوان قهرمانی جهان مستلزم ارایه بازی در عالی‌ترین سطح ممکن در تمامی ابعاد بازی شطرنج است. نوابغ تاریخ شطرنج ویژگی و نقاط قوت خاص خویش را داشته‌اند و شطرنج آنها متشکل از عناصری است که به شیوه‌های متفاوت با یکدیگر پیوند خورده‌اند. اما به سطح قهرمانان جهان که می‌رسیم به یک ویژگی و نقطه مشترک می‌رسیم که همان توانایی حیرت‌آور آنها در اداره‌ی آذربازی است و باز در میان همین گروه نیز به افرادی برمی‌خوریم که استثنایی هستند. برای مثال میخائیل باتونیک که در اداره‌ی وسط‌بازی‌های پیچیده و دشوار نیز بسیار توانا بود. واسیلی اسمیس洛夫 و بابی فیشر نیز همواره نمایش آذربازی‌های هنرمندانه و خلاقانه‌ای از آذربازی را به نمایش می‌گذاشتند.

خوزه رائول کاپابلانکا و آناتولی کارپف از قهرمانانی هستند که مهارت‌های شگفت‌انگیزی در آذربازی داشته‌اند؛ اما از آنجا که کارپف در دوره‌ای قرار داشت که استانداردهای مبارزه بطور کلی بسیار بالاتر از زمان کاپابلانکا بود، منصفانه است که آذربازی‌های کارپف را در بالاترین سطح قلمداد کنیم.

تغییرات اعمال‌شده در قوانین تورنمنت‌ها و شطرنج، در حفظ موقعیت کارپف بسیار تاثیرگذار بوده‌اند. کارپف آخرین قهرمان جهان بود که بیشترین بازی‌های حیات شطرنجی خود را در زمان اجرای قانون بازی‌های ناتمام که ادامه‌ی بازی به وقت دیگری موکول می‌شد، بازی کرد. آخرین آنها نیز مسابقه‌ی دوجانبه‌ی قهرمانی جهان میان کارپف و کامسکی در سال ۱۹۹۶ بود.

فروشگاه تخصصی شطرنج

گری کاسپاروف نیز تعدادی از مسابقات دوجانبه‌اش را در زمان رعایت این قانون انجام داد، هرچند شیوه‌ی بازی مهیب و تهاجمی وی احتمال رسیدن بازی به آذربازی را بسیار کاهش می‌داد.

تجزیه و تحلیل آذربازی‌های کارپف، جنبه‌ها و ویژگی‌های خاصی از بازی وی را برای نویسندگان این کتاب برجسته کرد. همچنین مجموعه بازی‌های وی نکات جالبی از شخصیت شطرنجی او را آشکار نمود. کارپف همواره علاقه‌مند است که پیش از هر فعالیتی ابتدا شعاع عمل سوارهایش را بهبود بخشیده و شاه خود را اغلب دیر وارد بازی می‌کند. وی بیشتر مواقع برای تصاحب ستون‌های باز مبارزه می‌کند و اغلب با استفاده از مانورهای مشخص، رخ‌هایش را به عرض هفتم منتقل می‌کند و بطور معمول ارتباط مناسبی میان شاه نیرومند و یک خانه‌ی ضعیف مرکزی وجود دارد. آناتولی از پتانسیل بالایی جهت ایجاد هماهنگی میان شاه خود با استراتژی‌های متفاوت برخوردار است که گاهی در تضاد با اصل مدون و تعریف شده شطرنج به نظر می‌رسند. استقرار پیاده‌ها در خانه‌های هم‌رنگ فیل حریف با هدف ایجاد محدودیت بیشتر یکی دیگر از مواردی است که گاهی در بازی‌های وی دیده شده است، هرچند چنین امری در تضاد با اصول مدون و تعریف شده‌ی شطرنج است.

تاکنون هیچ بازیکنی به اندازه‌ی کارپف خالق آذربازی‌های شکوهمند نبوده است و البته چنین استعدادی نمی‌تواند تنها محصول نبوغ باشد بلکه عوامل دیگری مانند درک بالا، روحیه‌ی جنگندگی، تمرکز فوق‌العاده زیاد و قدرت تصمیم‌گیری ممتاز در آن نقش‌آفرینی می‌کنند.

طرح اصلی ما در این کتاب گزینش و تحلیل تعدادی از نفس‌گیرترین آذربازی‌های کارپف و سپس ترسیم شیوه‌ی آذربازی وی است. به‌طور معمول نقطه‌ی آغازین تحلیل‌ها از زمانی شروع می‌شود که بازیکنان اقدام به تسویه و تعویض

سوارها و ساده‌سازی وضعیت می‌نمایند. مطالعه‌ی این آذربازی‌ها بسیار لذت‌بخش است اما هدف اصلی من کمک به بازیکنان جوان است. از زمانی که این بازی‌ها انجام شده سطح آنالیز و تحلیل بسیار بالاتر رفته و فهم ما از آذربازی‌ها به واسطه استفاده از رایانه‌ها بسیار عمیق‌تر شده است.

کارپف بسیاری از بازی‌های خود را تجزیه و تحلیل کرده است و با وجود آنکه در صحنه‌ی شطرنج یک استاد بی‌بدیل است در مواردی آثار چندان جذابی از خود به‌جا نگذاشته است. در فرهنگ شطرنج روسیه حتی عده‌ای بر عمق تحلیل‌های وی با شک و تردید می‌نگرند. «مارین» معتقد است بخش‌های معینی از آثار وی فقط نام وی را یدک می‌کشند. همانند بسیاری از بازیکنان دیگر اساس گزینش بازی‌ها توسط کارپف بیشتر بر پایه‌ی اهمیت آنها بوده و نه ارزش هنری.

ایده‌ی اختصاص یک کتاب کامل به آذربازی‌های کارپف پس از گفتگوی کوتاهی که با «یان تیمان» داشتم شکل گرفت. از وی پرسیدم که استیل بازی چه کسی شبیه به کاسپاروف است؟ به مجرد بیان عبارت «استیل کاسپاروف» با لبخندی تحسین‌آمیز از سوی تیمان مواجه شدم و پاسخ خود را دریافت نمودم. سپس به گفتگوی پیرامون بهترین شاگردم پیتر لکو پرداختیم. استاد بزرگ هلندی به من گفت که کارپف تکنیک لکو را تحسین می‌کند.

این ایده همچنان با من بود تا اینکه پس از اتمام جلد دوم بازیهای کاسپاروف اقدام به بررسی و کشف آخر بازی‌های کارپف نمودم. «یوری رازوایف» به من گفت که شیوه‌ی آخر بازی پیتر لکو بسیار شبیه به کارپف است. همانند بسیاری از بازیکنان بزرگ دیگر، لکو هنگام صحبت پیرامون شیوه‌های آموزشی که منجر به ارتقای سطح بازی وی شده است، بسیار خجالتی می‌شود. هرچند تا آنجا که من می‌دانم وی هرگز در ارتباط با آذربازی با هیچ کس به‌جز من به‌طور سیستماتیک کار نکرده است. هنگامی که وی نوجوانی بیش نبود ما به بررسی بسیاری از آذربازی‌های کارپف پرداختیم. امروزه بر این اعتقادم که کیفیت آذربازی وی حرف زیادی برای گفتن دارد.

دوران کارپف مشتمل بر چهار دهه‌ی پر فعالیت است. در دهه‌ی شصت به‌عنوان یک نوجوان مستعد توانست قله‌ی قهرمانی جوانان جهان را فتح کند. در همین سنین قادر به ارایه آذربازی‌هایی استثنایی بود. دهه‌ی هفتاد دهه‌ی تبدیل وی از یک استاد بزرگ به یک قهرمان جهان بود. که توانست استیلای خویش را بر جهان شطرنج به نمایش بگذارد. دهه‌ی هشتاد زمان تغییر الگوی پیشرفت بود. قهرمان جهان به بازیکن شماره‌ی ۲ جهان تبدیل شده بود چرا که مجبور به پذیرش شکست در برابر گری کاسپاروف شد. تعدادی از آذربازی‌های کارپف، کلاسیک و مدرسه‌ای شده‌اند و مفسرین بزرگ و معروف جهان تحلیل‌های زیبایی از آنها ارایه نموده‌اند که تمامی آنها دستمایه‌ی اصلی این کتاب است و قسمت اعظمی از آن را به خود اختصاص داده است. وضعیت‌هایی نیز هستند که نیازمند تجزیه و تحلیل عمیق‌تری می‌باشند. گاهی تحلیل‌ها باز هم ادامه یافته است اما با توجه به اهمیت و زیبایی آنها چنین به نظر می‌رسد که بهتر است همانگونه دست نخورده باقی بمانند. درست در مقطعی که قسمت اعظم این کتاب به اتمام رسیده بود کتاب کاسپاروف تحت عنوان «پیشینیان بزرگ من» به چاپ رسید و در آن ۴۰ بازی از کارپف توسط کاسپاروف مورد بررسی واقع شده بود و خوشبختانه باید بگویم شمار زیادی از حرکاتی که من افتخار کشف آنها را داشتم توسط کاسپاروف نیز مطرح شده بود.

منظور از واژه‌ی «من» در این کتاب تیور کارولی می‌باشد که نویسنده‌ی اصلی است. من شطرنج را به‌صورت حرفه‌ای به‌مدت ۱۲ سال بازی می‌کردم و مدتها نیز به‌عنوان مربی فعالیت داشتم و در همان زمان مربی بازیکنان بزرگی چون یودیت پولگار و پیتر لکو نیز در دوران کودکی‌شان بودم.

«نیک آپلین» نیز به‌عنوان دستیار من بازیکن آماتور و علاقه‌مندی اهل سنگاپور است که به‌صورت دوره‌ای مدیریت تیم‌های جوانان و نوجوانان را عهده‌دار بوده است.

آشنایی با مهارت‌های بی نظیر دوازدهمین قهرمان شطرنج جهان در آخربازی!

تکنیک افسانه‌ای آخربازی کارپف مرموز و اسرار آمیز است. وی در سال ۱۹۷۵ جام قهرمانی شطرنج را از بابی فیشر نامدار ربود. کارپف با تکنیک آخربازی خود وضعیت‌هایی را برده است که به‌طور تقریبی هرکس دیگری تحلیلی به‌جز تساوی از آن ندارد. این کتاب برای نخستین بار نگاهی نزدیک به تکنیک‌های آخربازی کارپف دارد. تشریح تمامی نکات حتی بهتر از دقت خود کارپف. تمام تحلیل‌های موجود در این کتاب چندین بار مورد ارزیابی قرار قرار گرفته و در نتیجه این تحلیل‌ها نکات بسیار جالبی آشکار شده است.

مهارت‌های آخربازی آناتولی کارپف نگاهی ارزشمند و ماندگار به کیفیت عملکرد کارپف دارد که وی را تبدیل به یک بازیکن بزرگ آخربازی و شاید بزرگ‌ترین در تمام دوران کرد. تیپور کارولی استاد بین‌المللی، قهرمان پیشین مجارستان و یکی از مربیان مجرب شطرنج است که مربیگری یودیت پولگار و پیتر لکو را برعهده داشته و با نشریات معتبر شطرنج نیز همکاری داشته است. وی کتاب‌هایی در رابطه با کاسپاروف و پولگار نیز تألیف کرده است. نیک آپلین دانش‌آموخته انستیتو ملی علوم ورزشی دانشگاه صنعتی نانیگ سنگاپور است.

WWW.ACHMAZSTORE.IR

www.shabahangbook.com

انتشارات شباهنگ

۲۵۰۰۰ تومان

ISBN 978-600-130-147-6

9 786001 301476